

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 9.

НА ПЕТИЊУ, У СУБОТУ 16. ЈУНА (28. ЈУЛИЈА) 1873.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. п. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. 1. 75. п. За све друге земље год. ф. 8.; по год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предплата и све наручбине шилу се администрацији, а дописи уредништву на Петинье.

У Ж А С У З Е Т И.

Наша стара српска Зета процвила је данас као икада. Са новијех гаришта диже се још дим, јак невинијех, који су испребијани, чује се из тавница, а православне цркве с грозом чекају разуздани јуриш подивљанијех одпадника Хришћанства, — зетскијех Турака.

Још никада нијесмо имали жалостијих, ужаснијих гласова из српскијех земаља под Турском, него што су они, који нам сада стигоше из Зете. Стари фанатизам турски пробудио се освашен, и појавио се у подпуној слици свога дивљаштва.

Ево шта се догодило.

4. о. м. у Голубовцима, у Зети, запали се турска цамија. Не зна се право ко је исту запалио. Али се уопште мисли, да су је сами Турци мало поджегли, тек да би имали повода, да Хришћане гоне и убијају. И без сваке сумње то ће бити једино истина. Јер већ сутра дан подигоше се Турци из све Зете, и заиђоше по Хришћанскијем кућама, и чинише ужасне зулуме истражујући тобоже оне, који су цамију запалили. На то им пебијаше доста, него се окупише око саборне цркве св. Николе на Ђемовском пољу и бацаше у њу неколико стогова сјена и запалише је, а за тим је разорише сву. То је она иста црква, пред којом су Турци, скоро близу двијеста година прије, на превару ухватили владика Данила, првог црногорског владоца од куће Петровића, који је на позив Зећана а на вјеру наше скадарскога дошао да исту цркву освешта, те се једва, са својим народом, новцем одкупи од коца, који му бијаше намјењен.

Чујемо, да су међутим Турци још једну цркву запалили и разорили, а да иста опасност грози и другима. У Вуковцима, а тако и код других цркава стоје Срби Зећани са пушком на руци и чувају их дан и ноћ од Турака, који јавно пријете, да ће све цркве разорити.

Узрујаност је велика. И сукоба је већ било. Турци насрћу на Србе, а два Турчина погинуше под самом Подгорицом, и један запитија у једном селу, који је био дошао да ћера Србе у Подгорицу у апс. Срби Зећани истина у великом су страху, јер виде надмоћну силу турску. Али онај неразбира много, коме је и онако већ кукавни живот додијао. Једно цијело село разурише већ Турци и народ се из њега разбјегао. Бојати се дакле да би могло доћи до озбиљнијех, врло жалоснијех појава у Зети.

У идућем броју донијећемо опширнији извјештај о овим догађајима у нашем сујеству, а сада само још обилежићемо значај њихов.

У прошлом Сроју нашега листа било је говора о новом заповједнику Арбаније, Шефкет-паши, и речено је о њему, да он има сва својства правога Турчина, да је одвратан према реду и миру, а да је суров и пун енергије у гоњену Хришћана, и да ће он без сумње брзо изазвати какав покрет. И ево као да се испунила сумња нашега скадарског дописника. Није ли мало не могућно, да се све ово у Зети догодило на миг Шефкет паше, тек да има поља за своју турску енергију, и дјела, с којим ће се у Стамболу похвалити. Ми му те побуне приписујемо, премда не би изван могућности било ни то, да Шефкет-паша хоће да изазива чаркање

око Црне Горе. Али ту би се могао преварити у рачуну.

Што смо више пута рекли и овом приликом морамо потврдити, да је свему злу у Турској узрок сама влада, или њени намјесници у провинцијама. То су доказали сви досадашњи крвави догађаји у Турској, а и данас ево имамо појава, који то свједоче.

По најновијем вјестима, прошле недеље пребјеже из босанске Градишке у аустријску границу преко 30 душа због ужасног зулума турског, а онијема, који су заостали, виси једнако мач над главом. Због тога завладала је велика узрујаност у Босни.

У исто вријеме дознајемо, да и у Кандији тек што није букао устанак, јер гувернер Сафет паша, хоће на силу да утјера данак од оне неесретне године устаника, када је била сва Кандија опашена и опустошена, те народ остао без није ничега.

Сама управа турска дакле поткопава своју државу, и ако велике силе јевропске неће да превиде ово, оне се морају увјерити да Турска не може постојати, што је не само жеља, него и давнашње увјерење наше.

К О Н В Е Н Ц И Ј А.

Ц. К. аустро-угарска влада и Његова Свјетлост Књаз Црне Горе, желећи уредити општијем договором узајамну предају злочинаца, сагласише се у садржају слиједећих чланака:

Члан 1.

Ц. К. аустро-угарска влада и Његова Свјетлост Књаз Црне Горе, обвезују се предавати, у сљед изказа једне од уговарајућих страна изумијајући само своје дотичне поданике, свеколике особе, које би ускотиле из аустро-угарскијех земаља у Црну Гору и из Црне Горе у земље аустро-угарске царевине, а биле би тражене или би биле осуђене, ради кривце или помагања у кривци ма којег од ниженаведенијех злочина, једном од надлежне власти уговарајућих се држава, гдје је злочинство учињено.

Предаја се пак неће дозвољавати, него у сљед престављена осуде или буд' које друге судбене наредбе, којом се показују кривце или знаци кривце, који леже на изказаној особи.

Члан 2.

Злочинства ради којих бивати ће дозвољена предаја, јесу слиједећа:

- 1.) Свако својевољно убиство, било оно учињено са намјером или у сљед ма каква намјешљенога непријатељства (: потајно уморство, отров, дјетубиство и покушај ових злочинства, просто убојство:);
- 2.) Хотимично рањене, које је проузроковало или болест или немогућност радње за двадесет дана и више или опасност смрти или постојано ссакаћење рањене особе;
- 3.) Незаконито утјеснење нанесено личној слободи; незаконито узапћење или удржање особа;
- 4.) Крвосмјешње; двоженство; насилна или преварна отмица; покушај на невиност мужа или женска дјетета, које није навршило своју четрнајесту годину; покарена непунوليјетнијех њиховијема родственицима или другијема особама, којима је брига над њима повјерена; хотимично побачење;
- 5.) Грабеж и излагање ђеце;
- 6.) Паљевина;
- 7.) Присвајање туђе покретне својине учињене насилјем или пријетњом против какве особе (: грабеж:); спловито поступање или опас-

не пријетње чињене каквој особи, било да би се она патнала да њешто учини, да следи чинити или да не учини, било да се она или ко други тијем застраши (изнуђивање, опасне пријетње); покушај против туђе непокретне својине;

- 8.) Кварење или рушење туђе својине, ако учињена штета прелази своту од 25 ф. ау. вр;
- 9.) Својевољно повређивање жељезница и телеграфа, ма колика била нанешена штета;
- 10.) Присвајање туђе својине учињено лукавством а не насилјем ни пријетњом против особи (: лупежнина или крађа:), ако цијена украдене ствари прелази своту од 25 ф. ау. вр;
- 11.) Измама и пријевара, ако штета тијем нанешена прелази своту од 25 ф. ау. вр;
- 12.) Повриједа и разипање туђе ствари примљене на оставу (: у аманет:), ако њезина цијена прелази своту од 50 фор. ау. вр. (: злоупотреба повјерења:);
- 13.) Ковање лажнијех новаца и кварење новца, унашање и издавање лажнијех или покаренијех новца; израђивање кривијех папирних новца, доходица на име државе, државнијех обвезница, банкама изданијех и другнијех јавнијех задужница; унашање и употребљавање таквијех кривијех папира; израђивање кривијех владаочијех акта, печата, жигова, биљега и марка државнијех или припадајућих јавној управи; употребљавање тијех истијех предмета; изкривљивање у јавнијем или у аутентичнијем списима, у списима приватнијем трговачкијем и банковнијем, и употребљавање таквијех кривијех списа;
- 15.) Крива свједочба или крива заклетва пред судом, лажна изјава вјештака, подговарање свједока и вјештака;
- 16.) Подмићивање јавнијех чиновника;
- 17.) Злотин побуне на бродовима;
- 18.) Удруживање злочинаца.

Члан 3.

Предаја неће нигда бити дозвољена за злочине и пријеступке политичке.

И пак неће се сматрати као политичко злочинство, ни као чин спојен са таквијем злочинством, покушај против особи врховнијех владалаца једне или друге државе или противу чланова њихове породице, у случају кад би такви покушај сачињавао злочин уморства или убојства.

Члан 4.

Ова ће погодба оджа у живот ступити чим буде с једне и с друге стране потврђена, и остати ће у снаги све до противне изјаве Ц. К. аустро-угарске Владе или Његове Свјетлости Књаза црногорскога.

Међутим таква изјава неће имати повратне кријепости у колико год тиче чинова, за које би предаја већ занскана била.

Писано у двострукој матрици у Задру
23. септембра 1872.

По наредби Царско-краљевског Правитељства
(М. П.) Др. Виктор Поци
Осјечки Савјетник с. р.

По наредби Његове Свјетлости Књаза црногорскога
(М. П.) Јован Супдечић
Секретар Његове Свјетлости Књаза црногорскога с. р.

Виђено и одобрено
Министар царскога Двора и иностраних Дјела
Њ. Ц. К. Апостол. Величан.

(М. П.) Андраши с. р.

Виђено и одобрено

(М. П.) Књаз Црне Горе
Никола с. р.

ПРЕВАЛА, 8. Јунија. — Јавио сам ви да Арија, о несрећи која нам живот поткопава, и о изродима, који не пазе на братску слогу и на будућност.

Овданишњи глуми и сурови калуђери, са не-
сретним Богиневићем Пером, и још двојицом, и
пређи учитељем и данас су какви су и били и
кад сам о њима јавио у 2. броју „Гласа Црно-
горца“ како су распустили и расиђерали Ђену из
школе за неколико мјесеци.

И то им не бијаше доста, него спремише
свој коловођу брезобразног учитеља, у Сарајево,
који се поуздао своју душу изгубити, а није је
ни изгубио. Но није нам тога жао, него су нам једи-
но познати народним, што упронастише речени
научници, напуштајући учитељу пуне ценове и
спремивши га у Сарајево с намером, да сатре-
пају браћу, који не умерио раде, за напредак
српске. Речени коловођа прикључио је у Сарајево
и отишао тумарати од наше до сепелије, про-
свиђући касу манастирску и николску, која је у
рукама отишао из рода, па и самој свој консу-
лацији и валији подносио је лажне писмене тужбе,
што су скривали били против познати родољуби.
Али наша као што је познато, одма предузме
своје писане, преко кајмакама тасливанског, не
били их одвојено од народа и њих упронастио.

Али фала Богу ни мало углашени родољуби
својим одуру се и докажу да већ неће тр-
пјети учитеље такве, који само гледају да празни
стомак пуне, а за напредак науке ни најмање се
не труде, и који Србе даде, као они несретни
учитељ што је Мојсија Радована невинца код наше
сјеначког упронастио. Он је, море се рећи, нај-
гори и најпоганији човјек, ком није стало било да
оштити познату му од народа младеж, него
само да сгрће дукате и Србе да опада код Турака.
И зашта родољуби одржане своју и народну
частан, а противници остадоше под срамотом. На-
род једнако тражи рачуне од 15 година од калу-
ђера и њихових побратима. Валија је одобрио
младика Прокотију, да он расуди о том. Новјерено
је дакле вуку јагње. Бог ће дати да добро буде.
Сиромашни су калуђери са тобољцем дуката у
сретање владини једног скоротечу.

Једнако калуђери са ђумурашима држе и
платију на празно изгнато из школе учитељу, а
што није и стаје, још има у њих народних новаца.

Како ће свршити владика јавићу опширно.

Нашећу овдје приход и расход манастира:
годишње од 70,000 гроша до 80,000 прихода је,
а расхода од 60,000 до 70,000 само претјече
по 10,000 гроша. Од тога прихода не троше ни
једне паре на школу, а требало би да све троше
као што и приличи.

Ове су године изроди строшили око мита
давајући Турцима 500 дуката. Ето несреће! Од
интереса ових новаца могао би се један настав-
ник одржавати.

ПОДЛИСТАК.

МАЈЧИН СНОМЕН.

(Продужење.)

III.

Трећи дан, како је кренуо из престонице,
Хенрик је већ путовао преко добара својега оца.
Пошто је прошао једну велику шуму, угледао је
већ и очеву кућу, стари, лијепи дворца. Сишао је
својом, па је ударно једном пријемом стазом. Сли-
јене стране онази гробље. Сномен на милу мајку
разгукну му срце и не могаше одољети, да не оде
к њеноме гробу. Бјеше снјег свуда нао и он
немоћно угледао, које је нов гроб. Али на
једном новом крсту спази надпис: Софија Вол-
мар. И он паде на гроб горко плакајући. Дуго је
плакао. И тек доцне, разведри га мисао, да ће
гроб мајчине лијепе окитити, а његов најбољи
пријатељ, Вилбалд, да ће му за њезин гроб ли-
јепи сноменк изградити. Поћ је већ нагинула,
кад се из свог заноса пробудио и кући пошао.
Дома у дворца свога оца прошао је све собе
на сиромем боју и није живе душе нашао. За то
снје доље у пространу ошаклију, у којој је не-
гда мез Ритберг, док још његов двор бијаше,
сједио са својим пријатељима ловцима. И сада
још бијаше у тој јеленскијех рогова и кожа од
рогатих дивљака. У коњу гораше велики оган,
и тек једва је трепћу велике собе осветлио.
Хенрик је унав унутра угледао око огња много
мужике и женске, што служашу у његова
дому, а у средини своју малу сестру Јању. Сваки
се поклањао по њезијем радом и причаху се
већ са собом. Но лијепе дјевојке Јања бијаше глас-

На похвалу браћи јавио моремо благодарити
овданишњи наши родољуби, који се заузеше за
корист народну, а калуђерима овдје кажемо, ако
се не поправе да ће једном мантије и кампавке
подерати се, да од врага не остане трага, а њи-
ховијем кметовима ово кажемо: ако не ступе у
братску слогу, изписаћемо их из кнџе живота.

За то се препоручујемо сваком Србину у
Босни и Херцеговини, да буду подпомагачи и
правни родољуби за општу срећу, особито за
просвету. Данас већ народ умје цијенити и би-
љежити ко је какав.

Школу смо има неко вријеме отворили и
предаје један учитељ, што га је народ погодно.

Забљежну овдје још како су калуђери с
Богиневићем на врат на посградили лажне печате
и куновали од сами коњушара, и од оних, што
више зна Али-пашин магарца од њих, али је све
то похватао како су на срамоту радили да у-
пронасте родољубе.

Ето што раде невоспитани калуђери, који су
по воденицама по мало научили славенски читати,
а данас су игумен, и отровни владике грчког
цивијни.

Ипошљедку да вам кажем још по списку,
кога сам добио, колико има школа и ученика у
Херцеговини:

У Мостару 250 ученика и 40 ученица; у
Пљевљима 120 ученика и 40 ученица; у Фочи
50 ученика; у Требињу 40 ученика; у Чајничу
45 ученика; у Горезду 15 ученика; у Пријено-
љу 45 ученика; у Стоцу 15 ученика; на Илину
брду селу у пљеваљском окружију 40 ученика; у
Селањима, у преполском окружију 15 ученика;
у Препанцима, пљеваљском окружију 20 ученика;
у Дужима, требињском окружију 20 ученика; у
Житомислићима, мостарском окружију 25 ученика;
у Милошевој, преполском окружију 25 ученика;
у Коњини 20 ученика; у Љубушком 15 ученика.

Ученика свега 760.

Ученица 60.

Свега 820.

Да је среће, на хиљаде би се бројало, али
под Турчином то никада недоживисмо, па и ово
мало назадно је и занемарено.

Ч. — КОТОР, 11. Јунија. — Више пута ми
постари људи надали смо се и изгледали од наше
данашње младости, да ће чешће у српске и дру-
ге нам пријатељске повине дописивати и јављати
свијету што се кад у овоме граду догађа и не-
пристрасно свачије погрешке објелодавити, неби
ли тако изчезло зло те се на жалост овдје
гоји. Но пошто не видим да се до данас ко гођ
од наше младости побринуо да јави што се овдје
догађа умљед дојдући избора за овданишњу оп-
ћину, ево се ја постари лаћам пера да на просто,
али све право и истинито, доставим томе славном
уредништву јуначког „Црногорског Гласа“, шта

ни јунак тога друштва. Она бијаше не само лије-
па, него и жива, несташна, досјетљива, јако даро-
вита. Сувине што год би видјела, умјела би од-
мах у пјесми казати. И баш сада нагоњаше је
друштво, да пјева какву пјесму, али нову, а не
коју су већ чули. Она се мало загледа кроз
прозор, па одмах зајева јасним, њезијем гласом:

Но пољу снјег нао,
Под снјегом цвијеће расти;
Срце ми јад спопао,
И олет пјевам сласти.

Внеко лети соко,
Чак небу под облаке,
Ал пашће доље соко,
Туге га мору јаке.

У двору поред плама,
Дјевојка сједи тужно;
Та мома ја сам сама,
А овдје ј' тако ружно!

„Врло лијепо! повиче цијело друштво.

„Али како дође то све вама на памет, го-
спођице?“ запитала Ката, стара слушкиња.

„То је лако,“ одговори Јања. Погледала сам
кроз прозор, па сам видјела снјег, затијем ово-
га овдје испуњенога сокола пасам се онда сјети-
ла себе или своје сестре Хедвиге, које жалосно
живио у овоме двору, па сам то све у пјесму
ставила.

Јања је још хтјела своју појезију тумачи-
ти, али је њеко иза леђа ухвати за обе руке и
стане силно љубити по руменијем образцима.
Она се обзире и радосно повиче: „Хенрице!
брате!“ И скочи и загрли га и стаде га љубити.

се у овоме граду на жалост, осјећа и даје.
Будући да брзи дана истиче тригодишњи рок
садашњој опћини, поставили су се занисци имена
свију они те имају право бирати за поставити
дојдућу нову опћину. Ми народњаци нијесмо се
за ову ствар хтјели ни обрћати већ смо намјерни
били равнодушно очекивати док дође урочени дан
за бирати опћинске савјетнике, јер нијесмо ни
промишљали да ће се појавити нека против-на-
родна странка, која се одупрла најгаднијем на-
чином и снајвином неправницом против наше на-
родне странке, коју злобно називљу странком
православном, и пожижу своју управо глупу странку
против наше, и јавно агитирају са свијем силама
и то у име римокатолика против православних.
тако да су дали вид религијозне агитације и које
какве гадне ствари измишљавају и дају нам познате
њихове зле намјере против нас православни без
да знамо узрока рашта се тако кривички против
нас подигоше, јер ми позивљемо сваког поштеног
римокатолика да нам непристрасно докаже, шта
им је наша народна, или као што они нас на-
зивљу православна странка, криво и неправдо кад
што учинила, у чему им се противила или иш-
хове вјере дотакла. — Мислимо да се баш неће
ниједан од њих поштен и ни да ведрим челом
докаже да им је каква опасност с наше стране,
што напротив ми би смо имали много што да до-
кажемо, али смо вазда одбијали на глупост не-
чију и презирали смо сваког онога те је прези-
рање зеслужно. И пошто је и ове три године
овданишња опћина у свему смислу била народна,
а по њиховом лудом мишљењу православна, ми-
слимо да се немају на што пожалити, будући баш
од стране исте опћине много им се добри услуга
учинило, вазда је то потекло од стране једног
иде другог савјетника православне вјере; у свакој
прилици и у много згода показао им се што не
би тако ни најбољи Римљанин. — Али се они сад
свију учинили им добри услуга не пазе, већ по-
стадоше ево неблагодарни и подигоше се јавно
да нас тобож оборе, али се надамо да ће прије
сами себе оборити него ли једну поштenu странку
коју заштићује сами Бог. — Но ипак ми се на-
дамо да ће бити и међу њима поштен и свијесни
људи, који се неће дати лудо завести, па ће се,
ако не друго, уклонити од ове злобне агитације,
пошто сами увиђају да се нама неправедно овом
приликом ради. — Овој нашој противној странки
воће су прећерани фанатични црни попови, па
што је нама још жалије и њихов старешина ди-
јела у свему има, и то можемо доказати разним
свидјетелствима што је управо стидно. — Видели
дакле то њихово противно оружање, не можемо
да даље останемо ни ми вазда равнодушни већ смо
дужни да у своју обрану сву силу употребимо за
одбити непријатељски напад и надамо се да ће
нам правда у овом пословању помоћи и да ће
злобни непријатељи потамнит и својих се дјело-
вања посрамити. — И јест заиста велика срамота
да се у овом малом граду овакве непријатности

И она га одмах поведе к сестри и брату у
стражицу страну двора, јер предње велике и
лијепе намјештене одаје стајаху од смрти мајчи-
не празне. Ту се загрли са сестром Хедвигом и
братор Алфредом, који бијаху тако сретни и ве-
сели, да се неосјећаху више сирочадима. У сво-
ме најстаријем брату мишљаху они, да су добили
сада заштитника и браниоца. „Како сам добро
учинио, што сам дошао кући!“ мишљаше Хенрик
у себи. „И ја ћу издржати постојано, и нећу их
оставити, догод ми потребан будем.“

Отац није био дошао и тек ће сутра доћи.

IV.

Хенрик је намјештао своје ствари у једној
соби. Хедвига му је смјештала хаљине и сједелу
робу, а Алфред и Јања додаваху му из сандука
његове књиге и карте, које је он намјештао у
један ормар. Отац, који је ту поћ био дошао,
сједио је и мучао у наслоњачи.

„Како је велико ово писмо! повиче Алфред.
Виђи Јање, па овај велики печат!

„Где, царски орао на печату! прхвати
Јања. „Јели брате, ово ти је сигурно цар
писао?“

„Не,“ насмјеши се Хенрик. Није цар, него
министар.

„Министар?“ запитала отац зачуђено. Мини-
стар ти писао? А шта је он могао теби писати?
Јели слободно читати?

„Слободно оче! одговори Хенрик и остале
код ормара спремајући и даље, а отац узме пис-
мо и прочита га. Кад је разумио, да му министар
хоће да пошаље сина у Пемачку, Белгију, Фран-

догађају још у данашње доба, а право би било да у миру живимо и да договорно о напретку било једног или другог посла радимо тако да се од садашњег сиромашког стања поправимо, а то би се све могло кад с њихове стране неби било злоће већ искрености, и кад се неби дали заводити од које каквог црног фанатика, или ти једног или другог извањског придонизе, који су међу нама дошли голи и боси, гладни и жедни па сад агитирају и доводе до омразе нас који смо се овдје родили; али њима није стало ако ћемо сви да највише прозаста доћи, пошто они немају овдје ни куће ни баштине, нити им је што од оца или од бједи остало па да се око тога брину као што је потребно да се сваки прави домородац брине за уздржати и побољшати поштеним начином своје очинство и бједовиштво. — Овакве злоће од стране њеки римокатолика није бивало нити у моја млада времена кад су били баш самовласници и могли су чинити од нас што им је гођ драго било, па ни сами Бравожо ни Иво Лореа нијесу оvolико огорчени били против нас православни, по шта више живјели смо међу нама у њеку бољу љубав, и нећаше проћи благог дана кад неби католик у кућу православног, а православни у кућу католика на почасти одили, а то добро знају сви данашњи постари људи једне или друге вјере и највише може посвједочити још живући дон Јозо. — Осим тога са највишом побожношћу и са љубављу приступали су наши православни на црквене светковине били о светом Трифуну или о Госпи у Касћелу па и на друге сајмове кроз околину, али с гола на год одбише нас од такве љубави јер се увуче у њих њеки религиозни фанатизам и догђерао је ствар до ових немилх данашњи околности. —

Повторавамо казати да се ми чудимо и не знамо рашта се данашња ова названа римокатоличка странка овако не братски против нас подигла! Је ли им криво на нас ђе је наш премилостиви цар и његово правитељство издао правични закон равноправности свију религија, премда смо се ми православни мало с тиме околности, будући ми смо и прије издатог закона слободно своју религију уживали. — Или се може бити фанатична римокатоличка странка срди и на то, ђе се наш премилостиви цар смислиоа установити у овој епархији православног владике? Али неби се имали рашта на то срдити јер кад може да на њихове 7-8000 душа буде један епископ, мислим да је још праведније да буде и један владика на близу 30.000 душа. — Еле о-брћимо, преврћимо не можемо да нађемо узрока ради који су нас овако помрзили и као бијесни се против нас наругивали.

Напротив, и ако им ми никаква повода недајемо, него вазда показивасмо вољу да у љубави живимо као браћа, која јесмо, они су ипак свашта чинили да омразу подражују. Између толико њихови опаки и људи измишљотина, чух да је

цеску и Италију и послје тога пута, да га намјести својим секретаром, замисли се, махне главом неколико пута и пође изван. На вратима се заустави, окрене се и запита: Па кад ћеш на пут?"

"Нећу већ ни пћи; остаћу код куће с дјецом!" Стари Волмар погледи га и опет махне главом и оде. Онда дјеца потрче Хенрику и стаиу га грлити, а Јања повиче: "Добри брате! Ја те разумјем. Ти хоћеш да останеш с нама мјесто матере наше. Ти нећеш на пут, и ако би рад био да видиш Париз и Италију! Ах, како те је лијепо знала, наша добра мати! Хенрик вас неће оставити! рече она пред смрт своју. Ах, кад би она знала, како си ти добар! Али зна она, она је то увјек знала."

Хедвига је њемијем загрљајем то исто казала, само Алфред бијаше незадовољан, што му бјат не иде у Италију и што не хоће да буде министар.

Послије неколико дана било је све уреду у кући тако, као да је тај начин живота од увијек постојао. Сестре и брат радо слушаху Хенрика, а он им је одредио часове за читање, за шетњу, за разговор и забаву и за рад. Свако вече бијаше намјењено шетњи, душевном одмору и забави. Хенрик им причаше о свачему па и о старој митологији, највише грчкој. Живи дух Јањин све је сваћао с одушевљењем, а бистри разум Алфредов примаше науку са особитијем разумјевањем. Хедвига, која је била ступила у седамнајесту годину, бијаше особито занесена тијем васпитавањем, које је њезину душу управо препордило. Она бијаше много ћутљива, али сада показиваше живље своје осјећање и кадкад би се јако баци-

и еки господи Р. права тиквурка, и то казало да међу нама православнима постоји њеки комитет који тежи на то да римокатолике пресокреће у православну вјеру. — Ова измишљотина је премо мјере злобна, и иде на то, да једини необавјештени народ што више пожже с оразом против нас. — Ако тај господи Р., али ма који други његове фарбе има поштења, пека час пре јавно прокаже тај комитет, другчије остаје сромотан. — Између глупости дошао је фанатизам до тога да је један извањски голов те се овдје накусао, једном приликом, ђе су га могли и други чути, баш у цркву светог Трифуна изрекао: "О мајко божја католичка порази Бога хришћанстота!" Разудиге дакле до чега је та живина дошла, а имаће такове браће добар дно. — На још многе које какве гадне пријере можемо да докажемо, и увјерени смо да би дошло од изван какво поштено лице па ма каквој религији оно принадлежало и кад би чуо и разумио што се од стране наших противника ради, казало би, као што је Абд-ел-кадер казао једном Шјамилу: „ho inteso cose che le orecchie vorrebbero respingere, e le viscere vorrebbero da se rigettare".

Истина је да смо се навикли на такове опаке и злонамерне њихове потворе, нити смо заборавили 1869 годину, кад су против нас бездушно радили и тежили на то да на правду божју сваког поштењог народног човјека баш са животом опросте, и добро су нам на памети оне приправе разни драгоцјени пића те су намерни били у радости и весељу нештити кад би једног нашег попа и другог каквог народњака онако неправедно као оне четири мученика објесили. — Управо онако пећаху ни Турци ни други ма какви погански народ поступити и радовати се. И будући да им је оно прошло на миру, добро ће бити да се једном у памет ставе и да неповређују ране, јер добро знају ону изреку „протиснуто јаче, све на више скаче," дакле до некад се може и претрпјети, ма кад се до краја дође и кад се једна ствар претегне другичје не може већ да пукне, и за то вазда је боље непретезати већ претегнуто попуштати. —

Имеђу осталог разумјех и то како је њеки од ових наших испријатеља и то газво да овдашњи наш господи владика агитира, т. ј. да се ставио на челу да мирн људе међу собом. — Сад промислите дакле на какова добра дјела мрзе! Стид нек их буде! Ја мислим па ће тако и сваки поштени мислити да баш најпрва је дужност сваког хришћанског пастира да браћу, племена и сваког појединог човека па ма каквој партији он принадлежно, да их умри и до љубави склони јер је то права Христова наука. —

Из свега овога дакле, што се код нас догађа, види се да су наши противници намјерни од овдашње обћине сачињети праву римокатоличку, и ако им икако узмога бити гледаће да за совјетнике изберу вишу част што би могли

да у слатке сањарије. Она је много љубила Хенрика, али он је ипак опазио, да њена природа већ чезве за нечим, што ни братовљева љубав не може накнадити. Најмањи догађај могао би бити одсудан у њеном животу. Хенрику је то задавало доста бриге; видно је да би сад ту најпотребнија била мајчина пажња, но ипак се уздаше у наклоности, коју Хедвига показиваше према њему. Друго двоје ћеце бијаху му мала брига. Душа Јањина бијаше провидљива као кања росе, која се на јутарњем сунцу блиста. А Алфред га слушаше у свему и показиваше особити дар. Оно мало слободна времена, што би претпало, проводно би Хенрик у једноме замку, само по уре удаљеном, у коме је налазио велику и врло одабрану библиотеку. Хенрик се познаваше добро са настојатељем, а нарочито, са његовом добром женом још из давнашњијех времена, и они му се показиваху свагда врло услужни. Замак бијаше једнога богаташа из престолнице.

Тако је пролазило вријеме у најбољем расположењу. И отац се показиваше блажији, него што Хенрик очекиваше. Није више викао на науку и допуштао је ћеци да започети рад у миру продужују. О покојници није никада говорно, и ако се могло опазити, да увиђа у њој велики губитак. Па и кад би добро расположен био, ако је ко спомене, одмах би умукao.

Несташна Јања много је сијевала и још радије своје спове причала. Једно вече, кад је отац ћутећи сједио у једноме крају ћеције собе, њесне се она ручицом по челу, као да је се њешто сјетила, и повиче: „Ноћас сам опет снела маму. Кад сам дошла к њој писаше баш писмо Хенрику, и рече ми, да сједим мирно. док она

црни фанатични попова. Али се ми ипак тјешимо, јер се надамо да ће бити између њих и такви поштени римокатолика који се неће дати завести а особито се повјеравамо на добру част господо чиновника да ће се непристрасно држати у овом послу, нити би право било да се они у гадну агитацију увуште. А што се односи на њеку класу ниски чиновника при овдашњој догани и при порезком уводу, добро ће бити, да садашња обћина са неколико овдашњи грађана подигне тужбу против њих на старију власт да их опомену, најпаче против оног окусатог малог чиновника те се нахои при порезком уводу, јер чусмо да се усудио у ове пошљедње днени њеке придатке уврстити у уводне записнике те нипошто закон недопуштаје; и ако буде потреба треба замолити старију власт да пошаље од тамо непристрасног поштењог чиновника да прегледа и пречисти погрешке при истоме порезком уводу пошто ће таквих бити. — Ми држимо, да ако их је влада у које вријеме употребивала да агитирају у изборима народни посланика, неће им бити занста наредила да се умешу и да агитирају у послу обћински избора. И баш овакво непоштено поступање од стране њеких окусаних чиновника, догђерају више пута исту владу до гдњи последица као наподобје 1869 године, и зато мислимо да је потребно на време стајати на путу и препречити зло које се најлакше може изродити. —

Дакле пошто су се против наше народне странке овако кривички подигли и то у виду као римокатолици против православни, нужно је да се сада прикупимо и ми сви у једно коло, и да између нас заборавимо сваку било вишу или мању личну освету, нити је поштено да у овакве оште ствари један другоме освету прави, већ је треба да сви скупа као права браћа прегнемо, неустеђујући се труда и могући жртаса, да изборе припремимо, нити је пак треба да когођ о себе мисли да се тобож какве части допадне, па то не треба пазити, већ треба да се својски ради да био један или други наш поштени брат испане, а нек се сваки увјери да се вазда виша част и боља услуга припишје ономе који ради за опште добро без да пазн на своју личност, по треба да буде сваки равнодушан и задовољан па био изабран један или други наш брат, пошто ће нам вазда бити бољи по да испане који од наших јавних пријатеља. —

На исти начин нек се не узме на зло ниједан од нас постари људи ако не буду изабрани, јер увјерен сам да се то неће чинити из какве мрзости према нама, но једино у намјери да нас постаре у миру и spokoјству оставе, пошто фала Богу има међу нама млађег нараштаја који ће нас заступати, и вазда ће нас старе почитовати, нити ће нам части одузети ако нас неизберу за совјетнике. — Надамо се дакле да се неће баш ниједан цигли између нас наћи да изневјери и да се к

сврши. И ја сједох и гледах њено лијепо, блиједо лице и бијих много весела. Но наједан пут се смрдне и она ми рече: Јање, ужди звијезде, вече је! И ја устадох и уждих звијезде, једну за другом. Наједан пут дођох на једну велику рупу и падох с неба. Викнух, по ту се већ створи мама, и држаше ме па рукама. Она имађаше на себи бијелу хаљину, у којој је сахрањено, а у коси љубичице и руже. Хаљина јој се раширила као крила и ми летисмо даље полако. Ах, како ми бијаше слатко у наручју њеном. Сисли смо пред наш двор и ту већ није имала више бијелу него ону угасну хаљину, у којој је вазда радила. А ти тата, лежао си покрај нога њенијех, као да си је хтјео молити за опроштење."

Волмар, који дотле пажљиво слушаху скоп сада и строго повиче: „Муч!" На преназ два пута полако преко собе дође пред Јану и пољуби је у чело.

То је ријетко чинио. За то се и ћеца зачу-днше и замислише. Други пут овет причаше Јања, како је сусјед От, онај исти, кога смо у престоници с Хенриком и Вилбалдом видјели, јуче дошао к оцу, и како је рекао: Хенрик хоће да замјени покојну мајку. А отац да је па то одговорно: да, да, и то би била опет једна будалаштина Хенрикова. —

Такви догађаји годили су Хенрику и он је весело гледао у будућност. Отац му већ незадаваше својим понашањем много бриге. Године стајашу пред њим као израђени плаш, а такав човје: радо се увјерава да је задовољан; он заборавља, да сваки час живота може бити свршетак и почетак нове епоке, да је та нова епока већ почела, а да ми и не знамо. (Наставиће се.)

нашим невријатељима придружи и да себи прибави издајничко име Бранковића; а нек ми сваки стално вјерује да нећу поштеђети на јавности изијети имена свију оних који буду издати као и оних те су се као народњаци прогласивали а овамо против народности радили. (То и треба учинити. У.) Препоручује се пак и браћи Грбљанима, Кавчанима, Кртољанима, Ораовчанима и сваком оном народњаку, те се изван овог мјеста наводи, да се потруде кад буде дан изборни лично доћи у народно коло, и свој глас са осталим браћом да даду ко га заслужује. —

Сад свршивам са оном добром изреком нашег славног Милетића, да је међу нама најпотребније у љубави живјети, јер се у љубави састоји слога; у слози снага, а у снази сва наша будућност. Ко од нас издао, издала га свака срећа! Сложио дакле радичо.

ЦЕТИЊЕ, 16. Јуна. — У прошли четвртак објављен је у овдашњем женском институту годишњи испит. Њихове Свијетлости, кнез и кнегиња са г. г. сенаторима и другима, присуствоваху испиту и прије и послје подне. Успјех се показао врло добар. Ученице су учиниле одлични напредак како у предметима тако и у ручијем радовима, што одаје не само достојну хвалу управитељки гђици Надежди Пацевића, учитељницама гђицама Милеви Станојевића и Милки Кокановића и професору г. Б. Новаковићу, него прибавља угледа и самоме институту, који је једини ове врсте на овој страни нашег народа. Њ. Св. наш кнез изјавио је на свршетку испита своје задовољство са успјехом и захвалио је наставницима на труду.

— У данашњем броју саопштавамо конвенцију о предаји преступних злочинаца између Прије Горе и Аустро-Угарске. У конвенцији се наводе случајеви простог злочинства, због којих ће се кривци узајмно предавати, а изрично се каже, да су од те предаје изузети политички преступници.

— Из Котора пишу нам о језуитима, који су принуђени из Дубровника одлазити. Дописник нам јавља, да бискуп которски намјерава их у Котору настанити, но општина да ће се томе противити. Остављамо дописнику, да нас о томе извести, кад више и боље буде о томе обавјештен.

— Из Котора добили смо два дописа о познатој народној тројичној светковини, које не можемо саопштити због друге важније ствари. Светковина је била лијепа и свечана као и сваке године.

Н О В О С Т И.

ГРЧКА. — Извјестно је, да ће краљ свршетком овога мјесеца поћи у Беч. Аустројски заступник у Атини пратиће га.

РУСИЈА. — Војени министар наредио је да се у различитим странама јевропске Русије учини 26 војничких логора, у којима ће се вјежбати 445 пфанта, баталиона, 238 ескадрона и 93 сатније Козака са 828 топова. — Руска војска напредује постојано у средњој Азији. 20. пр. м. заузела је варош Коцеџи и тврђаву Мангут послје жестока боја. Генерал Кауфман био је тада још само 35 врата удаљен од Киве. Данас је можда већ у њој.

БОСНА. — 4. о. м., баш истог дана, кад су и у Зети Турци запалили и разорили православну цркву, пребјеже у Аустроју око 30 људи из бос. Градничке, међу њима све најотменији трговци, оставивши породицу и имање, само да се спасу од турског насиља. Јевропски консул у Сарајеву као да нијесу живи. Доста с разлогом настаје питање: јесу ли они тамо, да Турцима повлађују њихово дивљачко насиље, или да заштићу јадне Хришћане.

РУМУНИЈА. — Кнез Карло отишао је у Беч, где ће осам дана пробавити, па одатле у Њемачку поћи.

ФРАНЦУСКА. — Маршал Базен пуштен је 7. о. м. из затвора и сада се шета по версаљској околини. То је изазвало велико огорчење у народу. — У једној тајној сједници код Макмахона ријешено је, да се мјесто шасновљача уведу њеке нове пушке у француску војску. — Све либералне радикалне новине забрањене су за два мјесеца.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(О персијанском шаху) пишу руске новине врло много; доноси паче и занимљивих потанкости из приватног његова живота. Шах је врло обрадовао, што је у Русији овако лијепо примљен, по на велику му је муку необична европејска етикета. Шах се никако не може сљубити са европејским обичајима, а већи је Азијат од његова стричевића, султана Абдул-Азиза. Шаху се нечини, да је то какова увреда, ако пружи генералу, нека однесе тасу, с које је шах узео сладолед. Та по персијанском обичају то је особито одликовање. Кад се шах отаре, баца рубац на земљу, а највећи достојанственик подигне рубац и спреми, но наклони се и код те пригоде до два пута пред шахом. Из прагње шахове не смеје осим великог везира нијко пред шахом сједити. Да великом кнезу насљединику покаже особито штовање, дошао га је шах посјетити неприпасав сабље. То је у Персији најсвечанији и најсрданији посјет. Пред то што ће отићи из Персије начинио је шах кућицу од опека и од земље те спремио у њу све своје благо. На кућици су гвоздена врата, а кључ од њих у шаха. Једна пуковнија шахове гарде чува ту кућицу, у којој је 385 милиона рубаља у злату, сребру и драгоценостима.

(О угарској војној Крајини.) која бијаше послједње вријеме развојачена доноси „Елепер“ сљедеће статистике: „Читами обсег ове крајине изнаша 160 миља, на којих живу у 3 града (Панчево, Бјеласрква и Карансешеш) и у 14 котара укупно 340.139 становника. Од ових јесу: 140.092 Романи, 132.693 Срби, 47.875 Њемци, 7922 Словаци, 5153 Мађари, 3654 Чеси, 1596 Хрвати, 944 Бугари и 170 Жидови.“ — Славени на броју од 146.779 душа чини дакле у свој крајини релативну већину пучанства. А дочим се Романи такођер већим дјелом налазе у опозицији, то нема двојбе да ће ови предјели скоро саме опозиционале заступнике на угарски сабор послати.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

КЊИЖЕВНА ВИЈЕСТ

Поштованим мојим читатељем.

„Часови књижевне забаве“, које сам лани у прољећу на свијет издао и уписником разаслао, у мене још имају у неколико изтисака по уписну цијену од 80 новч.

Молим г. г. скупљаче, па и уписнике, који нису примили ове моје књиге, нека ми јаве, камо да им се пошаље; јер ми то треба знати, да се књига на поуздано шаље, а оне, који су примили књигу, нека ми или пошаљу назначену уписну цијену, или поврате књигу.

Сврх оглашене књиге у мене још има у неколико изтисака напоље на свијет изданих ових списа по назначену цијену: 1. „Вазеће Сигета града“ (Увод и тумач. 1866.) по 50 н., 2. „Даница илурска“ (1866.—67.) по 2 ст., укоричена по ст. 50 новч., 3. „Књижевна заба-

ва хрватско-србска“ (свезак I.—IV. 1868.—69.) укоричена по 1 ст. 20 новч., 4. „Крвава књига, или споменик на 405 година послје пронасти славнога краљевства босанскога“ (1869.) по 30 новч., 5. „Часови књижевне забаве за хрватски и србски народ“ (свезак V. и VI. 1870.) по 80 новч. и 6. „Лири“ (Различне пјесме. I.—II. 1870.—71) по 1 ст. 20 новч. — Како тко наручи ових списа, одма ће му се послати, па то или по готовину, или на поузеће.

Од мјесеца свибља ланске године свакој наруци и опреми безплатно прилажем повније изтисака званих „Слова над гробом Људевита Гаја“, изговорених (1872. дне 22. травња) славним нашим академиком Фрањом Курелцем.

Како сам од мјесеца српња ланске године у одморним часовима сасвим доста поред осталих послова забављен саставном, књигописном уредбом старина и књижице, основане и сабране пок. мојим отцем, па и повијестном смотром, која треба да удара у нов књижевни покрет уобће југославенски, а напоље хрватски и србски, немам кад, да у овај пар помишљам на продужење омиљене народне нововјеке књижевне забаве, коју ће моја „књижица“ још ове године, ако бог да, помоћу веледушних љубитеља и народних учених завода замијенити, те ће ми се у овој књизи пригода удесити, да са захвалношћу крај других старих поменем нове списе, које су ми књижевни пријатељи и домаћи и инострани послали — било даром, или уздарјем за моја дјела године 1872., што сам прошастих година био рад, уписивати у „Погледу по славенском свијету.“

До вијека ћу бити захвалан и свему народу, ако се онако одзове књижици, камо што ми се досадашњој мојој књижевној забави одзивао, — кад се у помоћ позове.

У Загребу, на објетницу издања св. VII. „књиж. забаве“, 1873.

(1—1)

Велимир Гај.

О Г Л А С И.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ И ИНПОТЕНЦИЈУ (Ослабљену мушку снагу).

лијечи темељно и јамчи за сјајни и трајни успјех

ДР. МОРИЦ ХАНДЛЕР,

доктор медицине и хирургије, магистар баичлука и очних болести.

Ординира сваки дан: од 11 с. до 1 с. прије подне и од 3 до 5 сат. по подне. **Станује** у Пешти, Leopoldstadt, Palatinsgasse N.о 13, 1 stock N.о 14.

На писма с приложеном наградом одговара одмах.

На захтјевање прима бонике и у посебнијем часовима.

(20—19)

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ

препоручује:

ПЛЕМСТВО И ПОДАНИЦИ

или

ПОРОДИЦА БАРДИ

Роман М. Јокаја

30 н.

ЖИВОТИСУСОВ

од Е. Ренана

ф. 1. — а на финој артији ф. 1.50

ПЕСМЕ

БРАНКА РАДИЧЕВИЋА

најновије издање.

80 н.

МИЛОШ ОБИЛИЋ

убија на Косову Мурата

Слпка, ф. 1.

ПЕСМА

МИЛЕТИЋУ

с варијацијама

за гласовир удесно Ј. Це

ф. 1.

СМЕСА

СРПСКИХ ПЕСАМА

за гласовир уредио Ј. Це

ф. 1.

ШТО ЈЕ ДИКЛА НАВИКЛА

приповетка за децу.

40 н.

ПОВЕ МЕРЕ

Написао М. Петровић.

20 н.

ЧЕСТИТКЕ ЗА СРПСКУ ДЕЦУ

друго поправљено издање

20 н.

Гласници српског ученог друштва по ф. 1.; Летописи Матице српске по 80 н.

При долазећим школским испитима препоручујемо штован. школским управама наше богато сложиште свију, за поклон деци сходних књига.

СПИСАК I. и II. наше књижаре, као и списак музикалија, шаље се сваком на захтевање.

(3—3)